

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Факультет іноземної філології

Історичний факультет

**СХОДОЗНАВСТВО.
АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Тези доповідей

II Міжнародної науково-методичної конференції

19 березня 2021 р.

Харків – 2021

УДК 81'243
ББК 81.2
С91

Укладачі: Н.В. Руда, Л.М. Ямпольська

Організаційний комітет конференції:

Ю.Д. Бойчук – ректор, доктор педагогічних наук, член-кореспондент НАПН України (Україна)
С.В. Бережна – проректор з наукової, інноваційної і міжнародної діяльності доктор історичних наук, професор(Україна)
Д-р Кемаль Учунджу, професор, Чорноморський технічний університет (Туреччина)
Н.В. Руда – завідувач кафедри східних мов, кандидат філологічних наук, доцент (Україна)
Л.М. Ямпольська – доцент кафедри всесвітньої історії, кандидат історичних наук, доцент (Україна)
І.А. Скразловська – доцент кафедри східних мов (Україна)
Д-р Алібекіроглу Сертан - викладач кафедри турецької мови і літератури у Газіантепському університеті (Туреччина), запрошений викладач кафедри східних мов ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Сходознавство. Актуальність та перспективи. Тези доповідей II Міжнародної науково-методичної конференції, 19 березня 2021 р. – Х.: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2021. – 206 с.

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського-національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
протокол № 3 від 07.04.2021

До збірника увійшли тези доповідей II Всеукраїнської науково-методичної конференції «Сходознавство. Актуальність та перспективи», присвячені проблемам східної філології, освіти та виховання, методики навчання сходознавчих дисциплін, перекладу, міжкультурної комунікації, літературознавства, історії, економіки, політики, соціуму країн Сходу. Розраховано на наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів філологічних та історичних спеціальностей.

Видано за рахунок укладачів

УДК 81'243
ББК 81.2
С91

Classroom of Chinese Colleges and Universities.....	185
Гайдук А.М. Історичні корені мусульманського права.....	187
Кучеренко Л.Ю. Китайський політичний плакат як дзеркало зовнішньої політики КНР 1950-х – 1970-х років.....	189
Матей Ю.Ф. Ідея «Великої Південної Азії»: новий регіональний підхід США до країн Прикаспію.....	192
Мороз Р.Д. Територіальні претензії КНР у Південно-Китайському морі.....	194
Пономаренко В.В., Сімонова А.А. «Самурай – лицар з катаною?»: до аналізу стану військово-служивого дворянства в середньовічній Японії та Європі.....	196
Пушкаренко О.С. Хюррем султан – зачинателька «Жіночого султанату».....	198
Тарасенко А.В. «Лінія Доджа» народжує нову Японію.....	200
Тарасенко О.А. Боротьба жінок Японії за зміну гендерної політики держави: «фемінізм другої хвилі».....	202

нього слово сюзерена було законом. До того ж, у самураїв не існувало аналогів лицарських турнірів.

Значно відрізнялися й стосунки між сюзереном і васалом у двох регіонах. Коли європейський лицар обіцяв свою службу лорду, він давав клятву вірності, яка за законом зв'язувала обидві сторони [2]. Самурай же не давав такої клятви. Тісні стосунки між самураєм і його сюзереном нагадували швидше зв'язки спорідненості, ніж законну угоду, а покора самурая своєму господареві була схожа на те, чого очікував від сина його батько.

В обох випадках відносини між сюзереном і васалом були наділені обов'язком і честю, однак із різних причин. Крім того, в Європі зв'язок між лордом і васалом передбачав зобов'язання з обох боків: лорд повинен був забезпечувати захист і землю, в той час як васал надавав військову і консультативну допомогу.

Японський дайме не мав таких зобов'язань перед самураями, хоча мудрий дайме вважав за краще уникати гніву своїх васалів. Якщо він і дарував васалу землю, то лише для того, щоб винагородити за вірну службу, а не для того, щоб забезпечити його матеріально.

Ще одна важлива відмінність: європейський лицар або дворянин, який отримав землю, що належала більш ніж одному лорду, повинен був присягнути на вірність всім землевласникам, у той час як самурай служив тільки одному господареві.

Отже, незважаючи на значні відмінності між лицарями і самураями, спільним і виправданим залишалось тільки одне: вони намагалися дотримуватися честі, благородства і вірності тим, кому служили. Різний менталітет породжував відмінне ставлення до речей і явищ: і самураї, і лицарі мали різні підходи до того, щоб проявляти свою відвагу і хоробрість. Будучи привілейованими станами в своїх середньовічних суспільствах, вони намагалися зберегти високий статус, саме тому дотримання для одних кодексу лицарської честі, а для інших Бусідо було важливим елементом повсякденного життя та військової служби.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кардини Ф. Истоки средневекового рыцарства. М.: Прогресс, 1987. 380 с.
2. Нитобэ Инадзо. Трактат «Бусидо. Душа Японии». URL: <http://www.green-door.narod.ru/bushido.html> (дата обращения: 1.03.2021).
3. Самурский К.С. Человек с двумя мечами. Вокруг Света. URL: <https://www.vokrugsveta.ru/vs/article/154/> (дата обращения: 1.03.2021).
4. Хейзинга Й. Рыцарские ордена и рыцарские обеты. Хейзинга Й. Осень средневековья. М.: Наука, 1988. С. 90-101.

ХЮРРЕМ СУЛТАН – ЗАЧИНАТЕЛЬКА «ЖІНОЧОГО СУЛТАНАТУ»

Пушкаренко Олександра Сергіївна, студентка 3 курсу історичного факультету

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Науковий керівник: к. і. н., доц. А.В. Беззубенко

Приблизно 500 років тому до гарему султана Сулеймана I потрапила дівчина, яка фактично стане першою жінкою, що закохала в себе всемогутнього володаря трьох континентів і втримала його біля себе на все життя. Її справжнє ім'я досі невідоме – хоча деякі історики вважають, що її звали Анастасія або Олександра Лісовська. Наразі відоме лише ім'я, що дали дівчині в гаремі – Хюррем (в перекладі з фарсі – квітуча, свіжа, весела, приємна) [1, с. 6].

Високого становища при дворі і відповідного ставлення до себе, наложниця могла добитися, пройшовши по «Золотому шляху» – від загальної спальні прямо в покої володаря, а після народити йому наслідного принца – шехзаде. У султана Сулеймана вже

був первісток – шехзаде Мустафа, головний претендент на престол, народжений від Махідеврэн султан. Народження дитини було справою державної ваги, і чим більше спадкоємців було у правителя країни Півмісяця, тим стійкішою була його влада. Закон гарему суворий: «Якщо у тебе немає сина, то не буде і влади, ніхто не стане з тобою рахуватися, ти зачакнеш в чотирьох стінах гарему, але якщо у тебе є сини, і більше ніж у твоїх суперниць, тоді тобі є на що розраховувати» [2, с. 56]. Зрозумівши це, Хюррем вирішує діяти. Вона народила султану щонайменше шестеро дітей: п'ять хлопчиків та одну дівчинку. В той час як її суперниця Махідеврэн мала тільки одного сина, але найстаршого, що все ж було перевагою. Будучи найстаршим з братів, шехзаде отримує не тільки престол, а й життя. За законами Османської імперії, сходячи на престол, падишах мав право стратити своїх братів. Саме тому боротьба за трон перетворилася на боротьбу за життя. І в цій боротьбі суперниками ставали й матері шехзаде.

У 1526 р. за свідченнями венеційського посла Бернардо Наваджеро Махідеврэн затіяла бійку з Хюррем, після якої остання відмовилася йти на хельвет до султана, посилаючись на погане самопочуття. Коли ж султан Сулейман нарешті побачив свою улюбленицю й вислухав її версію подій, то наказав привести до себе Махідеврэн. У результаті він нібито вигнав її з гарему, а у 1534 р. Махідеврэн поїхала разом із сином в санджак Сарухан. Так Хюррем позбавилася своєї суперниці [3, с. 19].

Та в неї залишався ще один сильний суперник – Ібрагім-паша, який був не лише великим візиром, а й близьким товаришем султана Сулеймана Величного. Саме ця дружба, на думку Хюррем, заважала їй всебічно впливати на османського султана. Однак великий візир Ібрагім-паша був страчений за наказом султана Сулеймана, а його майно конфісковано. Смерть валіде-султан в 1534 р. та великого візира в 1536 р. відкрили Хюррем дорогу для зміцнення власної влади. Та найбільшої сили вона набула після страти шехзаде Мустафи, найстаршого сина падишаха [4].

Леслі Пірс (професорка історії, авторка дослідження про султанський гарем) зазначає, що до Хюррем фаворитки султанів відігравали дві ролі – роль власне фаворитки і роль матері спадкоємця престолу, і що ці ролі ніколи не поєднувалися. Народивши сина, жінка переставала бути фавориткою, вирушаючи разом з дитиною у віддалену провінцію, де спадкоємець повинен був виховуватися до того часу, як займе місце батька. Хюррем султан стала однією із перших жінок, яка одночасно грала обидві ці ролі. Це не могло не викликати величезного роздратування консервативного султанського двору. Вона залишилася в столиці, лише зрідка відвідуючи своїх синів. Крім того, Хюррем народила султанові декілька синів, порушивши цим самим ще один принцип османського двору, за яким султанська фаворитка повинна була мати не більше одного сина. Сучасники приписували Хюррем султан те, що вона просто зачарувала турецького султана, не маючи інших доводів з приводу того, як їй вдалося заволодіти такою владою при дворі. Цей образ підступної і владної жінки був перенесений і в західну історіографію, хоча і зазнав деякої трансформації [4].

Історик Ахмет Рефек ставив її красу понад усе: «Хюррем султан бажала заволодіти падишахом за допомогою своєї краси і стати єдиною султаншою у дворі і державі. Щоб здійснити цю мрію, вона не гребувала ні обманом, ні зрадою, ні вбивством» [2, с. 56]. Окрім краси, Хюррем володіла рядом інших чудових якостей. Вона була розумна, освічена, знала кілька мов, писала вірші і книги, танцювала і співала. Але найголовнішою її якістю, яку цінував сам султан Сулейман, була вірність. Завдяки своїй відданості і любові до Сулеймана, Хюррем отримувала багато прав. Одним з таких було право на спадок, на володіння рухомим і нерухомим майном, на вчинення торгових угод тощо [2, с. 57].

Отже, закохавши в себе султана, не маючи суперників, Хюррем султан користувалася своєю владою при дворі. Вона вела листування з польським королем Сигізмундом II, угорською королевою Ізабеллою та сестрою перського шаха Тахмаспа I, була обізнана в усіх державних справах і зустрічалася з європейськими посланцями [3, с.

3]. Таким чином, Хюррем султан можна точно назвати зачинателькою «Жіночого султанату» – періоду в історії Османської імперії, коли жінки значно впливали на державні справи.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шутко О. Роксолана: міфи та реалії. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2016. 272 с.
2. Романова К.В. Жінщина в Османской імперии (гендерная роль и правовой статус хасеки-султан). Вопросы истории, археологии, политических наук и регионоведения: сб. статей. Томск, 2017. Вып. 13. С. 55-56.
3. Шутко О. Жіночий султанат: влада та кохання. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2019. 592 с.
4. Роксолана. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Роксолана>.

«ЛІНІЯ ДОДЖА» НАРОДЖУЄ НОВУ ЯПОНІЮ

*Тарасенко Анна Володимирівна, здобувачка другого (магістерського)
рівня вищої освіти історичного факультету*

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Науковий керівник: к. і. н., доц. Беззубенко А.В.

Назву «лінії Доджа» в історії Японії отримав період з квітня 1949 р. до липня 1952 р., названий на честь американського фінансиста Джозефа Доджа – управляючого Детройтським банком, автора проекту грошової реформи у Західній Німеччині. Дж. Додж розробив проект, що передбачав збалансування державного бюджету Японії шляхом збільшення податків і обмеження субсидій, а також стабілізацію заробітної плати, встановлення контролю над цінами. Проект був прийнятий японським парламентом без єдиної поправки.

Такі дії Сполучених Штатів Америки були по'язані з переходом зовнішньополітичного курсу країни на укріплення Японії як головного американського плацдарму в Азії. Вашингтон став приділяти більше уваги відновленню японської економіки. Подавляти потенційного конкурента окупаційна влада на цьому етапі вже не намагалася. З початком 1949 р. було розпочато реалізацію «плану економічної стабілізації», що передбачав різке збільшення податків (відразу на 62 %), заміну безповоротних державних субсидій на комерційні банківські кредити та заморожування зарплати [1, с. 126].

Японському уряду довелося проводити комплексну «шокову терапію» у бюджетній, кредитній та валютній сферах. Всі наявні заборгованості уряд повинен був погасити протягом року. Ієновий дохід від продажу американських товарних поставок повинен був концентруватися на спеціальному рахунку бюджету в «еквівалентному фонді». За рекомендацією Дж. Доджа був створений «еквівалентний фонд», який поповнювався коштами від продажу в Японії американських товарів, які поставлялися в порядку допомоги. Цей фонд був призначений для довгострокового кредитування великих компаній під контролем окупаційної влади.

Вводився твердий курс ієни по відношенню до долара (360 ієн за 1 доллар), і вся валюта повинна була збиратися на єдиному валютному рахунку. В результаті у 1949 р. відбулося наближення фіксованих та вільних цін. Вже у серпні відмінили фіксовані ціни на 7537 найменувань товарів, після чого розпустили Управління цін. У цьому ж році відмінили карткову систему, що проіснувала 10 років [2, с. 101].

У травні 1949 р. американці заявили про завершення демонтажних робіт і вилучення військових підприємств з репараційних списків. Одночасно знімалися обмеження і заборони на імпорт в Японію залізної руди, нафти та бокситів, які були